

Захист проекту «Калина –символ України»

Тема: «Калина –символ України»

Мета: Збагатити учнів відомостями про калину і донести до них її символічний зміст, встановити зв'язок між літературою, музикою, природознавством; вдосконалювати навички виразного художнього читання поезії та ідейно-художнього їх аналізу.

Формувати в учнів життєві компетентності і навички пошукової діяльності; уміння досліджувати матеріали, спостерігати за рослинами, фіксувати результати. Розвивати пізнавальні інтереси до вивчення традицій українського народу. Розвивати усне і писемне мовлення; удосконалювати вміння працювати з додатковою літературою; збагачувати словниковий запас дітей, розвивати творчі здібності учнів.

Виховувати у дітей глибокі почуття любові до рідної землі, її культури, побуту, символів і звичаїв. Пробуджувати пізнавальні інтереси до історії української нації, бажання примножувати родинні традиції, берегти свою національну символіку та культуру. Виховувати почуття патріотизму, турботливого ставлення до природи, самостійність.

Обладнання: виставка малюнків, рушники, кущ калини, сопілка, повітряні кульки, конверт з завданням, стікери, люлька, коровай, записи пісень.

Література: Твори Шевченка, Франка, загадки, прислів'я, легенда, пісні.

Хід заходу

1.ВТУПНА ЧАСТИНА

1.1 Привітання

Діти! У нас сьогодні ніби свято

гостей зібралося багато.

Ану ж на них ви подивіться

І веселенько усміхніться,

А тепер тихенько поверніться,

один одному всміхніться,

На проект «старання» не забудьте взяти

Сядьте всі рівненько, будемо починати. Виніс коровая.(під музику).

ВЧИТЕЛЬ:

- Дорогі матусі, бабусі, шановні гості! Вітаємо Вас на нашому заході. Учні нашого класу тривалий час працювали над проектом «Калина- символ України». Ми працювали у творчих групах та виконували різні завдання: досліджували види, розміри, зовнішній вигляд, шукали в різних джерелах інформацію. Цікавим було дослідження приказок, прислів'їв, загадок, легенд та висадження куща калини . Результат наших досліджень ви можете побачити на сьогоднішнім проекті.

1.2 Коло «Побажань»

- Передаючи квітку скажіть побажання один одному на наш захід.

(Здоров'я, усмішки, хорошого настрою, щастя, радості, тепла, нових знань, миру, добра, хороших результатів, щоб ти був веселий, щоб тебе хвалили, щоб батьки пишалися тобою, щоб наш клас гарно захистив проект, щоб на тебе посипались зірочки, успіху, щоб бути успішним, позитиву, ясного сонечка.)

1.3 Зворотний зв'язок.

- Для того, щоб нам розпочати роботу треба відгадати слово яке буде візиткою до нашого заходу.

- Візьміть перші 2 букви із назви найбільшої ягоди в світі (**КАвун**);

- Слідуючі 2 букви відгадайте із такої **Загадки**

Цього фрукту по шматочку

В чай добавлю для смаку.

Запашистий та кисленький

Наче сонечко жовтенський (**ЛИмон**);

-З склад візьміть із слова (мали**НА**).

- Яке слово отримали? (**КАЛИНА**).

Дійсно це слово нас об'єднувало на протязі цього навчального року.

1.4 ІКТ «Хвилинка-милування»

-Ваші враження від перегляду фільму.

1.5 Складання «Асоціативного куща»

-Які асоціації у вас виникають при почутому слові « **КАЛИНА**»

(ягідки, червоні, кущ, рослина, національний символ...)

-Так, все вірно. З давніх-давен українці плідно та старанно працюють. При виконанні будь- якої роботи потрібно дотримуватися правил.

- **Яких же ми правил будемо дотримуватися?**

1.6 Повторення правил

Давайте їх повторимо. (картки, їх перелік та озвучування правил)

Правило піднятої руки.

Економне використання часу.

Губки(поважай думку друзів).

Знак оклику!(Увага! щось цікаве.)

-Сьогодні ми полинемо безмежними широкими полями, синіми глибокими річками,

чистим небом у мандрівку.

1.7 Очікування.

- Що ми очікуємо від нашої подорожі? (стікери)

(почути цікаві повідомлення, дізнатися більше про калину, взяти участь у цікавих конкурсах, пограти, отримати позитив, хороший настрій, показати свої роботи, позитивні емоції, радості, посмішок, похвали, уваги, подяки...)

ОСНОВНА ЧАСТИНА

I так вирушаємо, I зупинка « Історична»

На якій ви почуєте цікаві повідомлення про калину від наших груп.

1гр. Інформація групи « Шукачі знань»

На всій планеті росте понад 200 видів калини, а в Україні — лише 8 Наукова назва калини походить від латинського слова, що означає в'язати або плести. Бо молоді гілки використовуються для виплітання кошиків, а також із них плели гірлянди, вінки. Квіти мають білий колір, бувають золотистого та рожевого кольорів.

Де ж любить рости калина? Біля річок, на луках, у садках. Вона любить вологі ґрунти.

Цікава особливість у калини: вона має квітки двох видів: внутрішні дають плоди, зовнішні привертають увагу комах. Та не тільки яскрава краса привертає увагу. Всім відома цінність калини як лікарської рослини. Недаремно у народі кажуть: “Червона калина від 100 хвороб лікує”.

Кожна господиня, обов'язково готувала калинові ліки на довгу зиму. Сушили її цвіт, ягоди, листя, гілочки й перетирали з медом, цукром. Калиновий чай – то був перший помічник при нежиті. Свіжі ягоди з медом або цукром та кип'яченою водою вживали при кашлі, серцевих захворюваннях.

А дівчата використовували ягоди калини для косметичних справ, соком стиглих ягід протирали обличчя, щоб красиве та рожеве було, адже калина – це символ дівочої краси.

Із плодів калини варять киселі, компоти, муси, печуть пиріжки і спеціальний хліб – калинники. Ще варять повидло, варення, мармелад, пастилу, соки, морси, приправи до м'ясних страв, екстракти.

Калину використовували як природний барвник. Так, відваром плодів фарбували шерсть у червоний колір, а відваром кори – в чорно-зелений колір. Сік плодів – це харчовий барвник. Деревина калини – прекрасний матеріал для виготовлення музичних інструментів.

70 поселень України носять назву Калинівка, а ще є Калина, Калинів, Калинів Міст, Калинка, Калинова Балка, Калинове, Калинове-Борщувате, Калиновий Гай.

*У калини китиці червоні,
У калини білі-білі квіти,
Я тримаю гілочку червону,
А здається – усміх України.*

2гр. Інформація групи «Дослідники»

Стала червона калина символом отчого краю, нашої рідної України. Її вишивали на рушниках, сорочках, скатертинах. Вишита сорочка, рушник та калина – з цього починається ненька-Україна.

«Довідкове-бюро» (інформація про рушник)

Рушник-оберіг дому. У народі казали: «Хата без рушників, що родина без дітей».

- Діти, перед вами рушник.
- Які кольори ви на ньому бачите?

Червоний колір – це колір калини, щастя, ясного сонечка.

Чорний колір – колір родючої землі, а інколи смутку.

Зелений колір – колір жмття.

Найчастіше рушники з калиною вишивали у родинах де було багато дівчат. Калина – була символом дівочої краси. Тому і вам раджу вишити рушничок з калиною, на щастя, і щасливу долю.

Калина символізує материнство: кущ – сама мати; цвіт, ягідки – діти. Це також уособлення дому, батьків, усього рідного.

Калина символізує свято коляди, Різдва світу. Наруга над нею вкривала людину ганьбою, так само, як вбивство лелеки. Дітям, щоб вони не ламали калину казали: «Не ламайте калину, бо накликаєте морози». Справді калина цвіте вже на кінець весни, коли морози вже відходять.

Біля кожної хати на Україні обов'язково ріс кущ калини. Її червоні кетяги прикрашали хату; вони висіли під стріхою, їх клали у вікна між шибками на

зиму. У найлютіші морози вони живили оселю теплом і красою. Коли починали будувати хату, калину садили біля вікна застільного. Казали, що це символ любові, мудрості.

Хвилинка –цікавинка .(батьки)

Звучить колискова у виконанні Бадерко Н. « На калині мене мати колисала»

-Багато народних звичаїв, пов'язаних з калиною.

Особливо обряд коли приходили привітати батьків із народженням дитини. Обов'язково приносили хліб прикрашений калиною ,як символ достатку. Любов до нашої калинової України починається з колискової пісні ,яку співала мати. А колісочки стояли на землі, були причеплені до стелі, стояли на ослоні. Робилися колісочки для дівчат з калини, щоб дівчина була гарна ,вродлива і співуча як калина. А для хлопців з явора або дуба ,щоб хлопці були сильні, дужі. На колісці були зарубки, коли родилась дитина, робили **зарубки-метрики**, що символізували поповнення роду.

Біля коліски твориться найбільша тайна людського буття- переливання в душу дитини найкращих материнських почуттів. Це пісня материнської душі, ласки, неповторної ніжності. А тому переплетені тут радість ,біль, і тривога...

-А які чудові сопілки робили наші дідусі! (виходить хлопчик з сопілкою)

Мій дідусь зробив сопілку

Із калинової гілки

Як заграє, як заграє...

Скільки він мелодій знає!

Я насміливсь запитати,

Де він так навчився грати?

Посміхнувсь дідусь лукаво:

У калини біля ставу.

Калина – це слава рідної землі, отчого краю, батькової хати.

Калина – це той символ, що пам'ять людську береже, нагадуючи про

милий край, це символ безсмертя.

Калина – це символ мужності й незламності духу в боротьбі за незалежність рідного краю.

Червоні плоди калини здавна символізували мужність людей, які проливали кров за Батьківщину. Її саджали на могилах тих, хто боровся за волю та незалежність українського народу як символ вічної людської пам'яті та незнищенності народу. Якщо ви візьмете в руки ягідку і виймете плід – сплющеним насінням, – то за формою вона нагадає вам людське серце.

Руханка пісня «При долині кущ калини»

згр. Інформація групи «Юні літератори»

Калина – дерево поетичне. Калиновий цвіт – привітне вітання дочки до матері. Нахилені гілки – печаль. Зраджена жінка – зламана калина. Красень – син – матір'ю порівнюється з калиною.

Калину оспівують у піснях, про неї складено легенди. В одній із них розповідається про те, як вродлива дівчина Калина завела у болото ворогів-бусурманів. Багато з них загинули, але загинула і молода красуня. На місці її загибелі виріс кущ, який на честь дівчини і назвали калиною.

Легенда

Було це дуже давно, коли на нашу землю хто тільки не нападав. Ось налетіли одного разу турки, а з ними й греків чимало. Розлетілась тоді чутка, що головного їхнього воєводу грека – поранено отруйною стрілою. Тому, хто його вилікує, обіцяли таку нагороду, яку загадає. Але ніхто не міг. Тоді прийшла в табір дівчина в убогій одежі, але дуже гарна і горда. Звалася Пелагея... Вона пообіцяла вилікувати грека, але взамін він мусить поклястися, що більше не прийде на нашу землю. Так і сталося. Грек забрав Пелагею у Грецію, і була вона там царицею трав – називалася Панацея... У Пелагеї була сестра Калина. Прощаючись із сестрою, Пелагея сказала: Твоїм ім'ям, сестро, назву оцю рослину, яку найбільше люблю, бо росте вона в наймальовничіших куточках, над чистими струмками, в тихих гаях. Коли цвіте вона, то найспівучіший птах соловей прославляє її красу, а восени на ній горять дивні кетяги ягід, налитих ніби самою кров'ю щедрої нашої землі, і ті ягоди повертають здоров'я людині. Буде вона зватися Калина, Калина...».

-А скільки чудових віршів написано про калину. Ось один з них.

-Вірш « Зоряна калина»Т.Г. Шевченко

- Великий український поет Т.Г. Шевченко теж дуже любив калину. У своєму «Кобзарі» він вжив слово «калина» аж 385 р. Багато його віршів стали піснями. Одну із цих пісень ми послухаємо . «Зацвіла в долині червона калина»на слова Т.Г. Шевченка.

Вчитель: До нас завітав дует народного колективу «Сарма» відомий не тільки в нашому місті, а й по всій Україні. (бандуристи)

Наступна зупинка «Творча»

«Мозковий штурм»(карта світу)

-У яких ще країнах росте калина?

(Росте калина на території Західної Європи, Японії, Монголії , Африки, Малій Азії).

- Як вона туди потрапила?

4гр. Інформація групи «Практики»

Наша група підготувала виставку творчих робіт. В нашій класі творчі і талановиті діти. Ми Вас в цьому переконаємо.

У Вересні- ми ліпили калину з пластиліну та сухого листя.

У Жовтні – виготовляли із серветок.

У Листопаді – посадили кущ калини біля школи.

У Грудні – працювали з солоним тістом.

У Січні –застосовували макаронні вироби.

У Лютому – аплікація з гудзиків.

У Березні –намалювали малюнки,а також працювали в групі фотографіи.

- Нам дуже сподобалось виготовляти калину в різних технологіях.

ІКТ «Вернісаж робіт»

- Гра « Хто швидше складе пазли»(конверти)

- Де у житті українців зустрічаєте ще слово калина?

Проспект Червоної калини у Львові.

Гурт «Калинов міст».

Пам'ятна монета присвячена «Калині»

Машина «Калина»

Гра-«Мікрофон»

-Які ви знаєте прислів'я, загадки, прикмети про калину?

Прикмети

Як цвіте калина – сій гарбузи.

Якщо на калині багато ягід – зима буде холодна.

Прислів'я та приказки про калину

1. Любуйся калиною, коли цвіте, а дитиною, коли росте.
2. Калина хвалилась, що з медом солодка.
3. Пишна та вродлива, як червона калина.
4. Убралася в біле плаття, як калина в білий цвіт.
5. Щоки червоні, як кетяги калинові.
6. Молода дівчина така гарна, як червона калина.
7. Стоїть у дворі дівонька, як над ставом калинонька.
8. З калинового луку вибирай собі пару другу.
9. Вибери собі дівку, як калинову квітку.

6 група

В українців багато обрядів пов'язані з калиною.

Наступна зупинка «Логіка» (муз. Що?Де?Коли?)

«Чарівні скрині»

Перед вами чарівні скрині . Що в них?

(намисто, сопілка, зернятко калини..)

Лікар-Айболить. (буклети з порадами) батьки

ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

- Як підсумок нашого заходу, хочу запропонувати невеличку Вікторину. За кожну правильну відповідь отримаєте квіточку. З цих квітів сплетемо вінок для нашої «**Калини**» який буде оберігати нашу країну від усіх негараздів.

«Вікторина» (слайди)

- 1.Що ви знаєте про цю рослину? (росте біля домівок людей, на луках, на берегах річок)
- 2.Від чого походить її назва? (від слова «калити» тобто загартовувати)
- 3.Символом чого була калина? (символом вогн. трійці Сонця, Місяця, й Зорі)
- 4.А ще символом чого? (любіві, щастя, краси, поваги)2в.
- 5.Що символізує кущ калини? (материнство)
6. Що уособлює у національній символіці калина?(дівочу красу і вроду)
- 7.У якому обряді калина була обов'язковою учасницею?(на весіллі)
- 8.Побуті. Що прикрашали гілками калини?(святкові столи, рушники, клали в першу купіль дитини,калачі)
- 9.Творчість. Де українці відтворюють ці символи калини?(у вишивці, на сорочках, у розписах посуду)
- 10.Назвах. Які ви знаєте назви населених пунктів в Україні пов'язані з калиною?(Калиновка, Калинове, Калиновий гай).
11. Легенда1. Скільки віків живе легенда про калину? (6 віків)
12. Легенда2. З чого виросла калина?(з великої дівочої любові)

Чи справдились ваші очікування? (склеїти грона з зернят)

Рефлексія - (живий кущ калини)

-Продовжіть речення.

« Я дізнався...»

«Мені сподобалось...»

«Я вмію...»

Усі люблять ягоди калини: люди і пташки. Колись давно, проводжаючи сина у далеку дорогу, мати напувала його калиновим чаєм і давала хліб з калиною.

То ж і ми не будемо відступати від традицій і пригостимо гостей калиновим узваром та святковим короваєм.

На згадку про нашу зустріч даруємо буклети.

Дякуєм всім за увагу!

